

literatuurmeter

EFFE UITREKENEN WAT IK VAN DAT BOEK VIND?

Een praktische bijdrage van Piet Gielen, leraar Nederlands aan de bovenbouw van de havo. Werken met de literatuurmeter, een hulpmiddel voor de leerling om zijn leeservaring expliciet te maken. De lezer kan er morgen mee aan de gang.

Inleiding

Een van de belangrijkste doelstellingen van het literatuuronderwijs is dat de leerling zichzelf ontmoet via het literaire werk. Dat betekent in de praktijk dat de leerling leert op persoonlijke wijze uiting te geven aan zijn leeservaring. Bij ons — havo-top Mariënborg te 's Hertogenbosch — krijgen de leerlingen een lange keuzelijst met opdrachten die als doel hebben het vorm geven aan de leeservaring. De opdrachten variëren van het maken van een collage tot het beargumenteerd bespreken van de spanningsopbouw in het boek (zie bijlage). Naar aanleiding van 12 boeken van hun boekenlijst werken de leerlingen zo'n opdracht uit in het leesschrift. Over de overige 13 gelezen boeken formuleren zij hun leeservaring met behulp van de 'literatuurmeter'. Je kunt ermee uitrekenen hoe literair je een werk vindt. Leerlingen leren met behulp van argumenten hun eendoordeel onder woorden te brengen. Hoe de literatuurmeter precies werkt, lees je verderop. De uitgebreide toelichting erbij is voor de leerlingen geschreven. Wat theorie betreft is deze meter voor een belangrijk deel afgeleid van T.

Anbeek en J. Fontijn *Ik heb al een boek*¹ (hoofdstuk 11 en 12). Over het algemeen kunnen de leerlingen van de havo-top gemakkelijk overweg met de literatuurmeter. De inleidende lessen verliepen doorgaans plezierig en efficiënt. Onze leerlingen vonden het leuk om in groepen aan een intrige te werken en er werd ook aandachtig geluisterd naar elkaars presentaties. In het vervolg is de opzet van die lessen uitgewerkt. Misschien heb je er wat aan voor je eigen lessen.

De inleidende lessen bij de literatuurmeter

Les 1

De klas wordt verdeeld in groepjes van 2 à 3 leerlingen. Ze krijgen de volgende opdracht waar zij ongeveer twintig minuten aan mogen werken. (Soms hebben ze iets meer tijd nodig.)

Bedenk een intrige voor een boek in een van de volgende genres:

- a doktersroman
- b kasteelroman
- c science fiction
- d horrorverhaal

Geef de belangrijkste gebeurtenissen beknopt

weer (minimaal een halve bladzijde).

Geef ook een korte beschrijving van het uiterlijk en het karakter van de belangrijkste hoofdpersonen.

NB Het boek is voor een groot publiek bestemd. Het moet worden verkocht in sigarenzaken en bij Albert Heijn.

Je hebt ongeveer twintig minuten de tijd.

Een leerling uit de groep moet straks het verhaal vertellen en de personen karakteriseren.

Tijdens de tweede helft van de les worden de intriges aan de gehele klas verteld. Als huiswerk schrijft men per groep de eerste bladzijde, de laatste bladzijde, en eventueel zomaar een boeiende bladzijde van het verhaal.

Les 2

Men leest de resultaten van de schrijfp opdracht aan de klas voor.

De resultaten worden geëvalueerd en daarna volgt er een discussie over de vraag of dit soort verhalen al of niet tot de literatuur gerekend moeten worden.

Les 3

De docent leest het satirische verhaal 'Met ogen als sterren' voor. (Uit: T. Anbeek en J. Fontijn *Ik heb al een boek* hoofdstuk 11.) De leerlingen krijgen daarbij vooraf twee luistervragen:

1 Wat wordt er in het verhaal bekritiseerd?

2 Hoe wordt er bekritiseerd?

De antwoorden op de luistervragen worden eerst in groepjes en dan klassikaal besproken.

Les 4

De leerlingen krijgen de literatuurmeter met de uitgebreide toelichting erbij uitgereikt. Ze lezen de informatie door en noteren besprekpunten. Vervolgens worden de besprekpunten klassikaal doorgenomen.

De leerlingen krijgen voor een volgende les (les 5) de opdracht een boek te lezen dat ze met behulp van de literatuurmeter willen bespreken. Ze brengen voor die les het boek mee, alsook zo veel mogelijk informatie over de schrijver die van belang is voor het begrip van het boek.

Les 5

De leerlingen werken individueel aan de formulering van hun leeservaring met behulp van de literatuurmeter. De docent verleent waar nodig bijstand.

Toelichting voor de leerlingen bij de literatuurmeter

De literatuurmeter is een hulpmiddel bij het verwoorden van je leesbeleving. Aangezien die leesbeleving erg persoonlijk is, zal niet iedereen bij hetzelfde boek dezelfde uitkomst hebben. Wat je van een boek vindt, wordt onder meer bepaald door de volgende factoren:

a *totale leeservaring*. Als je over het algemeen werkjes uit de Boeketreeks leest, zul je een boek als *Oeroeg* al gauw buitengewoon literair vinden. Als je gewend bent aan zware psychologische romans, zul je *Oeroeg* misschien als een tussendoortje beschouwen.

b *levenservaring*. Wie van nabij een scheiding heeft meegemaakt, zal een boek over dit onderwerp anders waarderen dan wie nooit met een scheiding in de directe omgeving geconfronteerd is.

c *karakter/smaak*. Als je nogal ruig van aard bent, zul je andere boeken waarderen dan je dromerige klasgenoot bijvoorbeeld.

Kortom, de *uitkomst* van de meter is *subjectief*. Wel zorgt de meter ervoor dat de *redenering* in je beoordeling meer *objectief* is.

De meter is namelijk zodanig samengesteld, dat de juiste *argumenten*, op de juiste wijze, het eindoordeel bepalen.

Er zijn verschillende soorten argumenten:

1 *Argumenten m.b.t. de opbouw van het boek*
De opbouw van een boek kan zeer origineel zijn, maar ook uiterst afgezaagd – oftewel stereotiep. Zo'n stereotype opbouw vind je vaak in een Boeketreeksboekje. Zuster A wordt verliefd op de chirurg, maar al gauw blijkt dat zuster B het op dezelfde arts voorzien heeft. Zuster B gaat stoken tussen de dokter en zijn inmiddels geliefde zuster A. Er komt een verwijdering tussen de dokter en zuster A, welke nu troosteloos is. Komt alles nog goed???? En zo kun je nog wel enkele voorbeelden van een stereotype opbouw uit je mouw schudden.

Als je hiernaast een boek als *De Metsiers* van Hugo Claus zet, hoef je niet lang naar het verschil te zoeken. Dit boek heeft een erg geraffineerde opbouw, waarbij de gebeurtenissen vanuit verschillende personen gezien worden. En dan heeft Claus ook nog listig het heden en verleden door elkaar geweven.

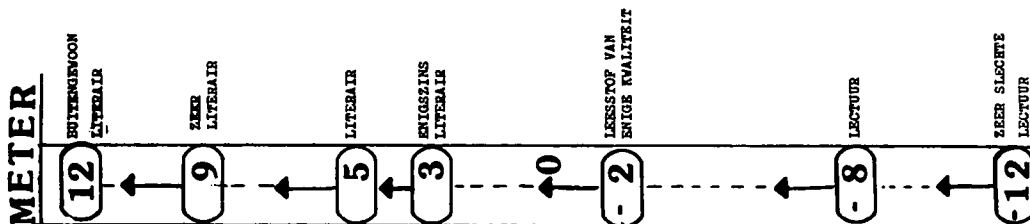
Een zorgvuldige structuur is een vereiste voor een literair werk.

De literatuurmeter

Met de rekenmachine uitrekenen hoe literair een werk is, dat kan. Alleen zal de uitkomst per persoon wel eens verschillen, want een werk slaat niet bij iedereen dezelfde toetsen aan.

Kies per vraag het beste antwoord, en noteer steeds de score die bij het antwoord hoort. Tel je scores op en raadpleeg de literatuurmeter.

score per antwoord	+ 2 pt	+ 1 pt	o pt	- 2 pt
Hoe vind ik de <u>opbouw</u> van het werk?	erg verfynd EN/OF Origineel	goed	kan ernee door	stereotiep EN/OF simpl
Hoe <u>ervaar</u> ik de " <u>werke- lijkheid</u> " die in het boek wordt opgeroepon?	als erg levensecht OF als seer apart/ origineel	als redelijk levensecht ge- troffen OF als een beetje bijzonder	ALLE ANDERE ANTWOORDEN	als stereotiep
Hoe vind ik het <u>taalgebruik</u> ?	erg origineel OF erg verfynd OF erg bijzonder	goed versorgd OF enigszins apart	normaal ABN	stereotiep
Hoe is de <u>uitwerking</u> van het boek op mijn <u>gevoel</u> ?	erg bijzonder	Het boek doet me wel wat.	ALLE ANDERE ANTWOORDEN	Het boek roept <u>slechts</u> uiterst primitieve of "valse gevoelens bij mij op.
Hoe vind ik het <u>thema</u> gekozen?	erg origineel	goed gekozen	ALLE ANDERE ANTWOORDEN	stereotiep
Is de <u>bedoeling</u> van de schrijver bekend, en vind ik die goed uitgewerkt?	De bedoeling is bekend, en de uit- werking is erg goed. OF De bedoeling is niet bekend, maar ik vind het boek als geheel erg geslaagd.	De bedoeling is bekend en de uitwerking is redelijk. OF De bedoeling is niet bekend, maar ik vind het boek als geheel wel redelijk ge- slaagd.	ALLE ANDERE ANTWOORDEN	De bedoeling is bekend, maar de uitwerking is slecht. OF De bedoeling is niet bekend, en ik vind het boek als geheel waardeloos.
Wat vind ik van de <u>waarden</u> en <u>normen</u> die in het boek gehanteerd worden?			ALLE ANTWOORDEN	

2 *Argumenten m.b.t. de 'werkelijkheid' in het boek*

De werkelijkheid zelf is niet uit te drukken in een boek. Er gebeurt teveel in de werkelijkheid. De schrijver moet dus kiezen wat hij opschrijft. Bovendien verzint een schrijver heel wat. Veel uit een boek is niet echt waar. Toch zeggen we van een boek vaak dat het levensecht is. Dat we er veel in herkennen. Bijvoorbeeld *De moeder van David S.* van Yvonne Keuls. Dit boek geeft heel goed de problemen en strijd weer van de moeder van een verslaafde. Met andere woorden de 'eigen werkelijkheid' van het boek lijkt veel op de echte werkelijkheid, ook al hebben natuurlijk niet alle moeders een verslaafde zoon. Dat is bijvoorbeeld niet zo in veel kasteelromans. Hoe vaak gaat zo'n roman niet over een rijke graaf die een arm bedelmeisje toevallig in de ogen kijkt, en die uiteindelijk — nadat de familie heel lastig heeft gedaan — haar huwt. Ze is bovendien erg fraai om te zien, zeker sinds zij de robes van de graaf krijgt. Deze werkelijkheid is onecht, en stereotiep. De meeste bedelmeisjes 'kregen' geen graaf, ook al gaan zo veel kasteelromans daarover.

Soms is de 'werkelijkheid' in een boek uiterst apart. Wat dacht je van sprookjes, of science fiction? Ook hier moet het kaf van het koren gescheiden worden. Science-fiction-verhalen waarin alweer van die groene marsmannetjes in hun blikken schotels door de ruimte schieten, horen doorgaans niet bij de literatuur. Ze zijn te stereotiep.

Kortom, in een literair werk heb je of een levens-echte 'werkelijkheid' of een zeer originele 'werkelijkheid'.

3 *Argumenten m.b.t. het taalgebruik*

'Haar jurk zat als een tweede huid om haar heen, en met ogen als stralende sterren keek Joan naar dokter Kildare die ondanks zijn wat grijzende slapen, een nog zeer jeugdig voorkomen had.' Dit is typisch een zin uit een doktersroman. Het taalgebruik is stereotiep.

In een literair werk hoort het taalgebruik origineel te zijn, of bijzonder verfijnd. Dat wil niet zeggen dat het sjieke taal moet zijn. Als een schrijver de gedachtenstroom van iemand wil weergeven, kan hij dat doen met korte onaffe zinnen, precies alsof je denkt. Bijvoorbeeld *Het boek Alfa* van Ivo Michiels.

Jan Wolkers beschrijft de werkelijkheid vaak zeer aanschouwelijk, ook al kiest hij daarbij niet altijd de sjiekste taal. Dan kun je toch zeggen dat zijn

taalgebruik erg bijzonder is.

4 *Argumenten m.b.t. het gevoelsmatig effect van het boek*

Lekker janken bij doktersromans; heerlijk huiveren bij de liters bloed die de vampiers consumeren in het spannende spookverhaal; snotteren omdat het arme weesje nog steeds niet zijn rijke mama gevonden heeft; meegenieten van de rijkdom van de Dallas-dames. Het gaat hier om nogal primitieve of 'valse' gevoelens. Het literaire werk dient wat 'eerlijker' op je gevoel te werken. Dat wil niet zeggen dat je altijd in hogere sferen moet komen door een literair werk. In *Een nagelaten bekentenis* van M. Emants bijvoorbeeld is de hoofdpersoon een zodanig persoon dat je je voortdurend zit te ergeren. Ook dat kan bij literatuur.

Een sprookjesachtig boek dat sterk op het fijnzinnige gevoel in de lezer geschreven is, is *Psyche* van Louis Couperus. Sommige lezers vinden dit boek echter lelijk van mooiigheid, en worden er kriebelig van.

5 *Argumenten m.b.t. het thema van het boek* Belcampo heeft eens een verhaal geschreven over een man die zichzelf voor een groot gedeelte opgegeten had. De man bezoekt een bevriend arts om hem te vragen te helpen bij de laatste arm ... Hoewel uiterst luguber is het thema van dit verhaal uiterst origineel gekozen.

Er waren al diverse boeken geschreven over drugsgebruikers. Maar er was eigenlijk nog geen boek dat het drugsprobleem vanuit de ouders beschreef, voordat *De moeder van David S.* uitkwam. Het thema was dus goed gekozen door Yvonne Keuls.

Vaak heeft een boek een erg stereotiep thema. Bijvoorbeeld de vondeling die uiteindelijk zijn rijke ouders vindt. Hij/zij was door een jaloerse oom te vondeling gelegd. Dit thema vind je al in de middeleeuwse literatuur (*Esmoreit*).

6 *Argumenten m.b.t. de bedoeling van de schrijver*

Soms heeft de schrijver ergens medegedeeld welke bijzondere bedoeling hij met zijn werk heeft (gehad). In dat geval kun je als lezer nagaan in hoeverre de bedoeling goed tot haar recht komt in het boek.

Bijvoorbeeld W.F. Hermans *De donkere kamer van Damocles*. Een van de veel voorkomende motieven bij Hermans is het verstrikt zijn in het waanbeeld dat je over jezelf en de anderen hebt. Dit motief is door W.F. Hermans onder meer be-

wust uitgewerkt in *De donkere kamer van Damocles*. De hoofdpersoon gelooft dat hij in de oorlog goed werk doet voor het verzet. Samen met de hoofdpersoon sta je als lezer aan het eind van het boek verbaasd te kijken als de hoofdpersoon voor verrader wordt uitgemaakt. Dat je als lezer net zo hard gelooft in het waanbeeld van de hoofdfiguur, is wel een bewijs dat Hermans' bedoeling goed tot haar recht komt (zeker wat betreft dit motief; er zijn nog meer motieven uitgewerkt in dit boek).

Je mag de argumenten m.b.t. bedoeling van de schrijver natuurlijk niet gebruiken als de schrijver nergens zijn bedoelingen heeft meegedeeld. Je zou dan namelijk een kromme redenering kunnen krijgen. (Bijvoorbeeld: Ik denk dat de schrijver die en die bedoeling had. Die bedoeling vind ik niet terug in het boek, althans niet echt goed. Het boek is dus mislukt.)

7 Argumenten m.b.t. normen en waarden

Stel je voor dat iemand zegt: 'Dat schilderij is geen kunst, want de afgebeelde figuren zijn naakt, en dat mag niet, dat is slecht.' Of: 'Jan Wolkers schrijft geen literatuur, want de figuren spreken schuttingtaal en zijn sadistisch in hun handelingen.'

In beide uitspraken worden opvattingen over wat goed of fout is, over wat mag en niet mag, gebruikt. Men benadert het kunstwerk alsof het dagelijkse werkelijkheid betreft; de romanfiguren worden op dezelfde wijze bekritiseerd als de buuren. *Dit soort argumenten mag je niet gebruiken om het literaire karakter van het boek te bepalen.* Als de opvattingen in en achter het boek je niet bevallen, leg je het boek opzij. Dat zegt dan niets over de vraag of het boek wel literatuur is.

Een voorbeeld van een mogelijke uitwerking van een leeservaring m.b.v. de literatuurmeter²

Het is de bedoeling dat je de diverse antwoorden met redenen omkleedt.

W.F. Hermans *De donkere kamer van Damocles* 1958

1 Ik vind de *opbouw* erg verijnd. . . . . 2 pt.
Je ziet alles door de ogen van de figuur Osewoudt die de wereld naar zijn eigen waanbeeld waarneemt. Je hebt nauwelijks door dat hij fantaseert. Daardoor lijkt het net of je gewoon een spannend oorlogsboek leest, waarin de spannende gebeurte-

nissen keurig op volgorde worden verteld. Het einde is dan ook onverwacht. Je denkt het hele boek door dat hij een verzetsman is, en dan is hij een verrader. Je wordt als het ware gedwongen het boek opnieuw te lezen, en dan pas vallen kleine aanwijzingen omtrent Osewoudts fantasie op. Zo ontmoet Osewoudt een persoon 'Dorbeck' geheten. Die Dorbeck blijkt later niet te bestaan. Als Dorbeck in de winkel van Osewoudt is (terwijl het onweert), staat er in het boek de volgende zin: 'Een bliksemstraal verlichtte de winkel, maar *niet Dorbeck's* gezicht, waar Osewoudt's eigen schaduw opviel.'

Pas bij tweede lezing viel mij de dubbele betekenis van deze zin op.

Verder is het zo dat Osewoudt als figuur Hermans' ideeën uitbeeldt. Desondanks is hij als handelend personage mooi uitgewerkt. Dit is knap werk van Hermans. Ook is Dorbeck als een soort tegenovergestelde dubbelganger goed verwerkt in het geheel.

2 Ik heb de in het boek opgeroepen *werkelijkheid* aanvankelijk als levensecht ervaren. Bij tweede lezing werd me de bizarre wereld van Osewoudt pas duidelijk. Ik vond die werkelijkheid erg apart . . . . . 2 pt.
Osewoudt beeldt als het ware als personage de ideeën van Hermans uit (zie ook 6). Dat geeft ook iets aparts aan de opgeroepen werkelijkheid.

3 Het *taalgebruik* vind ik *goed verzorgd* . . . 1 pt.
Het lijkt gewoon keurig Nederlands. Hermans vlecht er bijna onopvallend kleine aanwijzingen omtrent Osewoudts fantasie doorheen. Dan moet je het Nederlands wel goed beheersen!

4 Als je het boek leest, gaat er een scala van *gevoelens* door je heen. Dat is *erg bijzonder* . . . 2 pt.
Je hebt allereerst gevoelens van spanning, zoals bij elke behoorlijke oorlogsroman. Dan heb je ergernis over het slome gedrag van Osewoudt. Ook heb je de door het verstand gevoede lol, als je ontdekt dat Dorbeck als het ware Osewoudts positieve tegenpool is. Er gebeuren ook gruwelijke dingen, zoals de moord op Ria. Ook is er het mededogen met Osewoudt aan het einde van het boek. En ga zo maar door.

5 Ik vind het *thema goed gekozen*. Het is niet alledaags . . . . . 1 pt.
Een man (Osewoudt) interpreteert de wereld om

hem heen helemaal naar zichzelf toe. Hij verzint zelfs een ander mens (Dorbeck). Dit doet hij om zijn minderwaardigheidscomplex te compenseren. Zoiets moet spaak lopen, en dat doet het ook.

6 De *bedoelingen* die Hermans met zijn boeken heeft kun je uit zijn essays en uit interviews leren kennen.

In *De donkere kamer van Damocles* zijn diverse ideeën goed uitgewerkt. . . . . 2 pt.
Vooraf in de figuur Osewoudt komen ze erg goed naar voren, onder andere:

- De mens is een nietig wezen. Hij weet niet wie zijn vriend of vijand is. De helper van het ene moment is de vijand van het volgende moment. Het leven is vaak vertrappen of vertrapt worden.
- De mens wordt voortdurend bedreigd. Het noodlot (Zwaard van Damocles) kan elk moment toeslaan.
- De mens kan zichzelf niet kennen. Hij ziet zichzelf vertekend.
- De wereld is een chaos. (De oorlog is voor Hermans altijd een motief dat de chaos aangeeft.) Het is zinloos te proberen die chaos te ordenen. Dat geeft slechts schijnzekerheid.
- Het leven is absurd, doelloos.

7 De ideeën van Hermans zijn nogal pessimistisch. Te pessimistisch als je het mij vraagt. Ook de handelwijze van Osewoudt is nogal eens luguber (dood Ria) . . . . . 0 pt.

Totaal scores 10 pt.

Het boek is voor mij dus zeer literair.

Noten

- 1 T. Anbeek & J. Fontijn *Ik heb al een boek. Het analyseren van jeugdboeken, lectuur en literatuur* Groningen 1975.
- 2 Hier is een voorbeeld opgenomen dat door een docent is uitgewerkt. Wanneer we volgend jaar besluiten om weer met de literatuurmeter te werken, zullen we een voorbeeld toevoegen dat door een leerling van dit jaar is uitgewerkt. Een dergelijk voorbeeld is nog niet voorhanden.

Adressen van de auteurs in dit nummer

Tjitte Wierdsma, Cort van der Lindenstraat
2, 8802 RX Franeker

Anke Burger, Vrolikstraat 186 hs, 1092 TS
Amsterdam

Josine Lalleman, p/a Universiteit van Amsterdam,
Instituut voor Algemene Taalwetenschap, Spuistraat 210, 1000 GD Amsterdam

René Appel, p/a UvA, Instituut voor Algemene Taalwetenschap, Spuistraat 210,
1000 GD Amsterdam

Detje der Kinderen, p/a SG Hertog Jan,
Edisonstraat 11, 's Hertogenbosch

Piet Gielen, Eisenhowerlaan 416, 3527 HR
Utrecht

Bijlage

Voor het geval jouw leerlingen het leuk vinden om ook met opdrachten te werken, geef ik hier een overzicht van wat onze leerlingen zoal doen.

Keuzelijst opdrachten

(Vermeld altijd het nummer van je opdracht!)

- 1 Maak een uittreksel zoals dat in de klas behandeld is.
- 2 Hou een interview met de hoofdpersoon/hoofdpersonen van het boek. Of interview de schrijver. Je moet wel informatie uit het boek aan de orde laten komen in je interview.
- 3 Schrijf een verhaal met hetzelfde thema als het gelezen boek.
- 4 Kopieer enkele recensies over het gelezen boek (kun je halen bij de bib.), plak ze in je schrift, bespreek de argumenten die gebruikt worden en lever commentaar.
- 5 Ontwerp enkele illustraties bij het gelezen werk. Voorzie ze eventueel van commentaar.
- 6 Schrijf een gedicht naar aanleiding van het gelezen boek.
- 7 Teken een plattegrond van een belangrijke ruimte in het verhaal.
- 8 Ontwerp voor het verhaal een omslag, zodanig dat een aspirant-koper duidelijke informatie krijgt over de sfeer van het verhaal.
- 9 Bespreek uitvoerig hoe de spanning in het boek wordt opgebouwd.
- 10 Maak een reclamefolder voor het boek. Plak die in je schrift.
- 11 Laat een deel van het verhaal in een ander land met een volstrekt andere cultuur spelen. Pas namen en andere uiterlijkheden aan.
- 12 Bedenk zelf vijf mogelijke nieuwe titels voor het boek. Duidelijk toelichten.
- 13 Stel je voor dat jij de schrijver bent, aan welke passage heb je met het meeste plezier gewerkt en waarom?
- 14 Zoek een of meer gedichten die bij het verhaal passen. Kopieer ze en plak ze in je schrift of schrijf ze over. Motiveer je keuze.
- 15 Maak van een passage van het verhaal een strip.
- 16 Maak naar aanleiding van het gelezen boek een lied. Pas de soort aan.
- 17 Welke vragen zou je de schrijver willen stellen? Laat duidelijk uitkomen dat je het boek goed hebt gelezen.
- 18 Maak van het verhaal een krantebericht.
- 19 Beargumenteer waarom het de moeite waard is je boek te bewaren zodat het over tweehonderd jaar nog gelezen kan worden.
- 20 Laat twee hoofdpersonen met elkaar corresponderen. Schrijf minimaal drie brieven.
- 21 Herschrijf een fragment van het verhaal in een andere stijl, bijvoorbeeld romantisch, ironisch, platvloers, impressionistisch.
- 22 Schrijf een ander slot aan het boek.
- 23 Schrijf een artikel voor een weekblad als Story of Privé dat heet: Ik was een dag te gast bij ... (naam van de hoofdpersoon van het boek invullen).
- 24 Schrijf een recensie naar aanleiding van het verhaal. Verwerk hierin ook informatie over de auteur.
- 25 Ga het gelezen boek na op zijn werkelijkheidsgehalte: wat is levensecht, wat niet? Geef ook argumenten.
- 26 Maak van de meest werkzame passages een filmscript. Geef nauwkeurige aanwijzingen voor de cameraman. Welke acteurs/actrices zou je kiezen?
- 27 Als de schrijver in de vorige eeuw geleefd zou hebben, hoe zou hij het boek dan geschreven hebben?
- 28 Beschrijf het uiterlijk van enkele belangrijke personen (lichaam, kleding) maar dan uitsluitend op basis van de in het verhaal verstrekte gegevens. Citeer dus.

- 29 Schrijf een gedeelte van het verhaal vanuit een ander vertelperspectief.
- 30 Schrijf een ingezonden brief waarin je je uitvoerig boos maakt over het boek of over de handel en wandel van een romanfiguur.
- 31 Geef een zo nauwkeurig mogelijke persoonsbeschrijving. Teken ze eventueel na en beschrijf ook het karakter.
- 32 Uit welke gegevens in het verhaal blijkt in welke tijd het speelt? Duidelijk toelichten.
- 33 Zoek tien uitdrukkingen en/of spreekwoorden die van toepassing zijn op het boek. Duidelijk toelichten.
- 34 Maak een reclameposter voor het boek.
- 35 Zoek bij het boek zakelijke informatie over het onderwerp. Bespreek de verschillen tussen deze fictionele en de zakelijke tekst(en).
- 36 Maak naar aanleiding van het gelezen boek een draaiboek voor een hoorspel. Deel de scènes in, schrijf de rollen uit, geef muziek en geluiden aan.
- 37 Schrijf een gedeelte van het dagboek van een of meer hoofdpersonen.
- 38 Noem minstens vijf problemen die je als regisseur zou hebben als je het boek zou verfilmen.
- 39 Zoek muziekwerken waarvan je vindt dat ze bij het gelezen boek passen. Met muziekwerken worden alle genres muziek bedoeld.
Motiveer je keuze uitvoerig. Je kunt ook een cassettebandje maken.
- 40 Zoek tien foto's die bij het boek passen. Plak ze in en motiveer je keuze.
- 41 Schrijf de horoscoop voor enkele personen uit het boek.
- 42 Laat een van de hoofdfiguren dromen. Beschrijf die dromen.
- 43 Vergelijk het gelezen boek met de verfilming van het boek.
- 44 Vergelijk twee boeken die hetzelfde thema hebben.
- 45 De figuren in boeken reageren vaak anders op bepaalde situaties dan jij gedaan zou hebben. Bespreek uitvoerig hoe jij, op bepaalde situaties die in het boek beschreven worden, gereageerd zou hebben.
- 46 Zoek kunstreproducties bij het boek. Licht je keuze toe.
- 47 Bedenk zelf een opdracht. Noteer die opdracht in je schrift, misschien is deze lijst dan volgend jaar nog langer! Succes!